

Dansk og tysk som nabosprog

didaktiske tilgange og praktisk implementering i undervisningen

Online introduktion **09.03.2022** og praktiske workshops **31.03.+01.04.2022**

Foto: Tim Riediger

EFTERUDDANNELSE FOR LÆRERE

Efteruddannelsen fokuserer på fordelene og den praktiske anvendelse af en dansk-tysk nabosprogsdidaktik og brugen af nyudviklede undervisningsmaterialer i sprogundervisningen. Didaktikken og materialerne udvikles som en del af Interreg 5A-projektet KursKultur 2.0.

Efteruddannelsen henvender sig til lærere på alle klassetrin i folkeskolen og gymnasiet.

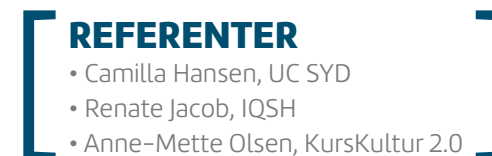
Den består af 2 moduler:

1. ONLINE INTRODUKTION

9. marts | kl. 13.30 – 16.30

Online-introduktionen giver et generelt overblik over indhold, fordele, muligheder og udfordringer ved en dansk-tysk nabosprogsdidaktik.

REFERENTER

- Camilla Hansen, UC SYD
- Renate Jacob, IQSH
- Anne-Mette Olsen, KursKultur 2.0

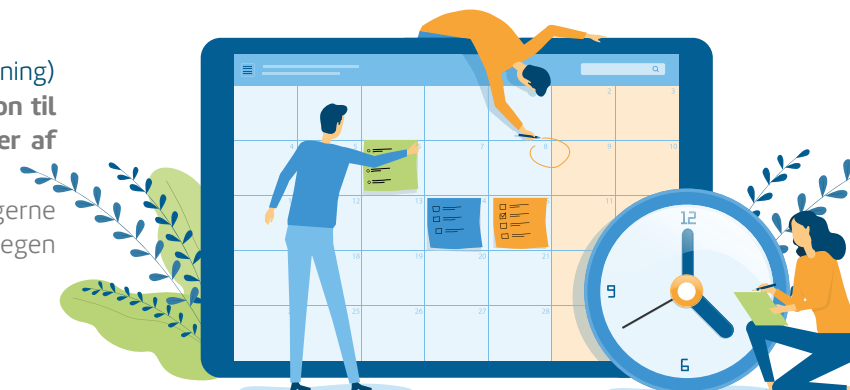

2. PRAKTISKE WORKSHOPS

31. marts | kl. 15.00 – 21:00 + **1. april | kl. 8.30 – 15.00**

Akademiezentrum Sankelmark | Akademieweg 6 | 24988 Oeversee, Tyskland (med overnatning)
Det andet kursusmodul d. 31. marts og 1. april består af forskellige workshops i relation til undervisningen i dansk og tysk som nabosprog. Desuden vil der være præsentationer af undervisningsmaterialer fra KursKultur-projektet.

Med en blanding af teori, inspiration til praksis og erfaringsudveksling med kolleger får deltagerne konkrete forslag til, hvordan de kan implementere nabosprogsdidaktiske tilgange i deres egen undervisning. Workshopsene er opdelt efter klassetrin.

UDGIVER

Region Sønderjylland-Schleswig – Regionskontor & Infocenter

Lyren 1 | DK-6330 Padborg | +45 74 67 05 01

region.dk | kulturfokus.dk | kulturakademi.dk

KONCEPT & DESIGN

FRESHKONZEPT GmbH – Original Maike

freshkonzept.de

KursKultur 2.0 finansieres af midler fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

KursKultur

TORSDAG 31.3.2022

Fra kl. 14.00 > Ankomst, registrering, hotelværelse, kaffe & kage

Lokale	Oslo	Bibliothek	Helsinki	Galerie
kl. 15.00–15.15	Velkomstord Anne-Mette Olsen, KursKultur 2.0			Informationsstande: <ul style="list-style-type: none"> • Deutsche Auslandsgesellschaft e.V. • Goethe-Institut Dänemark • ADS-Grenzfriedensbund e.V. og Grænseforeningen • Grenzgenial.dk • aubiko e.V. <ul style="list-style-type: none"> • KursKultur 2.0: Støttemuligheder og undervisningsmaterialer
kl. 15.15–15.45	Forholdet mellem betydning og form i nabosprogsundervisningens praksis Renate Jacob, IQSH 			
kl. 15.45–17.00	Sprog i (nabo-) sprogundervisningen Camilla Hansen, UC SYD & Shannon Ospina, Deutsche Schule Sonderburg 			
kl. 17.00–17.30	Pause			
kl. 17.30–18.15	Online danske og tyske frilæsningsbøger Stefan Åge Nielsen, Vonsild Skole 	Elevmøder i praksis Friederike Krause, aubiko e.V. 	Dansk-tysk sprogkontakt Elin Fredsted, Europauniversität Flensburg 	

kl. 18.15–19.30 > Aftensmad i restauranten

Fra kl. 19.30 > Kulturprogram: Oplæg med romsmagning, Susanne Grigull, leder af Flensburger Schifffahrtsmuseum

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle Klassenstufen

Indskoling
Primarstufe

Mellemtrin
Sek. I

Udskoling
Sek. I

Gymnasium
Sek. II

FREDAG 01.04.2022

Morgenmad > på hotellerne

Lokale	Stockholm	Oslo	Bibliothek	Helsinki	Galerie
kl. 8.30–9.15	Ordføringskorpus: danske og tyske venner Elin Fredsted, Europauniversität Flensburg 				Informationsstande: <ul style="list-style-type: none"> • Deutsche Auslands-gesellschaft e.V. • Goethe-Institut Dänemark • ADS-Grenzfriedensbund e.V. og Grænseforeningen • Grenzgenial.dk • aubiko e.V. • KursKultur 2.0: Støtteligheder og undervisningsmaterialer
kl. 9.15–10.00	Flersprogethed og inter-komprehension Petra Daryai-Hansen, Københavns Universitet 	Interkulturel kommunikativ kompetence Anke Heier, Aarhus Universitet 	Ordføringsarbejde med Hanna og Mikkel Susanne Ries, CFU/UC SYD 	Danish-German Climate RPG Mads Henriksen, Deutsche Büchereizentrale Apenrade 	
kl. 10.00–10.20	Pause				
kl. 10.20–11.05	CLiL – tværfaglig læring på nabosproget Petra Klimaszuk, Professions-højskolen Absalon 	Dansk-tyske stereotyper Erla Hallsteinsdóttir, Aarhus Universitet 	Tidlig flersprogethed og interkomprehension Petra Daryai-Hansen, Københavns Universitet 		

kl. 11.05–11.35 > Diskussion med præsentation af tilbud til sprog lærere

Deltagere:

- Angelika Theis, Goethe-Institut Dänemark
- Martin Herold, Deutsche Auslands-gesellschaft e.V.
- Frederike Krause, aubiko e.V.
- Doris Schulz, ADS-Grenzfriedensbund e.V. & Gunvor Vestergaard, Grænseforeningen
- Adeline Raahauge Muntenjon, Grenzgenial.dk

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle Klassenstufen

Indskoling
Primarstufe

Mellemtrin
Sek. I

Udskoling
Sek. I

Gymnasium
Sek. II

FREDAG 01.04.2022

kl. 11.35–12.30 > Frokost i restauranten

Lokale	Stockholm	Oslo	Bibliothek	Helsinki	Galerie
kl. 12.30–13.15	Sprogklang–Sprachklang Kerstin Lehmann, VidensBy Sønderborg & Adeline Raahauge Muntenjon, Grenzgenial.dk 	Mit Deutsch kommt man weiter Philipp Baunsgaard Koll, Herlufsholm Gymnasium 	Arbejde med tekster i danskundervisningen Jens Schemschat, Kurt-Tucholsky-Schule, Flensburg 	På scenen med Hanna & Mikkel. Teaterdrejebog og Kamishibai Tanja Kehlet Kurz, ADS–Grenzfriedensbund e.V. 	Informationsstande: <ul style="list-style-type: none"> • Deutsche Auslands-gesellschaft e.V. • Goethe-Institut Dänemark • ADS–Grenzfriedensbund e.V. og Grænseforeningen • Grenzgenial.dk • aubiko e.V. • KursKultur 2.0: Støttemuligheder og undervisningsmaterialer
kl. 13.15–14.00		udtale.de: Udvikling af udtaleøvelser ved hjælp af hjemmesiden Lisa Tulaja, Christian-Albrechts-Universität Kiel 	Dansk–tyske elevmøder på museer (i grænseregionen) Katrine Fleckner Gravholt, UC SYD 	Motivation i grundforløbets sprogundervisning Kate Fuchs & Bitten Posselt Langhede, Alssundgymnasiet Sønderborg 	

kl. 14.00–14.55 > Afsluttende diskussion

Hvad er fordelene ved en dansk–tysk nabosprogsdidaktik? Hvordan kan du drage nytte af den i din egen undervisning og i andre opgaver? Hvilke erfaringer og viden kan du implementere i dit arbejde og hvad kan du anvende i dine undervisningstimer? Hvor er der stadig behov for indsats i forskning og praksis? Hvilke ideer og hvilke perspektiver vil kunne bidrage til det fremtidige arbejde med tysk og dansk som nabosprog?

kl. 14.55–15.00 > Farvel og tak med kaffe & kage

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle Klassenstufen

Indskoling
Primarstufe

Mellemtrin
Sek. I

Udskoling
Sek. I

Gymnasium
Sek. II

kl. 15.15–15.45 | Lokale: Oslo**Forholdet mellem betydning og form i nabosprogsundervisningens praksis****Renate Jacob, Institut für Qualitätsentwicklung an Schulen Schleswig-Holstein**

Danskundervisningen i Slesvig-Holsten med nabosprogsdidaktisk vinkel sigter mod elevernes aktive handleevne på dansk i deres egen aktionsradius og derudover. Ved bevidst at bruge undervisningsfaser til at drøfte og forhandle betydninger i forbindelse med sproglige støtterammer (stilladsering) kan læreren fremme, opmuntre og styrke sine elever i processen med at udvikle deres handleevne på nabosproget.

kl. 15.45–17.00 | Lokale: Oslo**Sprog i (nabo-)sprogundervisningen****Camilla Hansen, UC SYD & Shannon Ospina, Deutsche Schule Sonderburg**

For nogle undervisere er det oplagt udelukkende at bruge målsproget i sprogundervisningen, mens det for andre virker som et helt utopisk foretagende. Men hvad er det rigtige at gøre? I denne workshop ønsker vi sammen med deltagerne og med udgangspunkt i praksiserfaringer og med sprogforskningens perspektiv at diskutere og udforske dette for nabosprogsundervisningen væsentlige spørgsmål.

kl. 17.30–18.15 | Lokale: Oslo**Online danske og tyske frilæsningsbøger****Stefan Åge Nielsen, Vonsild Skole**

Hør mere om projektet Kulturbib.org – et dansk-tysk skoleprojekt, hvor elever og lærere producerer små fagbøger og indlæser til fælles glæde på tværs af grænsen. Måske dine elever har lyst at skrive en bog – eller bare læse bøgerne?

www.kulturakademi.dk**kl. 17.30–18.15 | Lokale: Bibliothek****Elevmøder i praksis****Friederike Krause, aubiko e.V.**

God tyskundervisning er altid autentisk, og man lærer sproget bedst, når man skal anvende det i ægte kommunikation. Det fungerer bedst ved, at eleverne møder tyske jævnaldrende i Tyskland. Hvis man ikke kan klare sig uden tysk, vil selv usikre og tilsyneladende umotiverede tyskelever overraske. De forstår mere, end man tror, de kan udtrykke ret meget og indser oven i købet, at tysk faktisk giver mening.

Men hvordan kan man nemt organisere sådan et møde? Og hvordan kan de sproglige og kulturelle læringsmål sikres? Hvordan finder man en tysk skoleklasse? I denne workshop vil jeg præsentere aubiko-foreningens muligheder og hvordan man netop kan gennemføre autentiske elevmøder med foreningens hjælp.

www.aubiko.de**kl. 17.30–18.15 | Lokale: Helsinki****Dansk-tysk sprogkontakt****Elin Fredsted, Europauniversität Flensburg**

Som regel har faget sproghistorie (eller teksthistorie) i gymnasielæreruddannelserne fokus på sprogets interne historiske udvikling, men som regel ikke på sprogkontakt – heller ikke den dansk-tyske sprogkontakt. I forbindelse med undervisning i nabosprog er sprogkontakt imidlertid et vigtigt aspekt, der kan forklare sproglige træk – både i de regionale sprog og i standardsprogene.

Fra kl. 19.30**Kulturprogram: Oplæg med romsmagning****Susanne Grigull, leder af Flensburger Schifffahrtsmuseum**

Vidste du, at Flensborgs købmandsstand tjente en formue på handel med de Vestindiske Øer? Susanne Grigull fra Flensburger Schifffahrtsmuseum fortæller i sit oplæg om Flensborgs handelshistorie og hvilken rolle rom spiller i den. Historien afrunder vi passende med en romsmagning.

www.schifffahrtsmuseum-flensburg.de/de/museum-schleswig-holstein.html

Aftenen kan man afslutte med netværkspleje og drikkevarer (for egen regning) i akademiet.

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle KlassenstufenIndskoling
PrimarstufeMelletrin
Sek. IUdskoling
Sek. IGymnasium
Sek. II

kl. 8.30–9.15 | Lokale: Stockholm** Ordforrådskorpus: danske og tyske venner****Elin Fredsted, Europauniversität Flensburg**

Om at finde genveje mellem dansk og tysk...

Dansk og tysk har meget tilfælles, og det kan virke motiverende, hvis sprogundervisningen tager udgangspunkt i det fælles, f.eks. de mange fælles ord.

Korpus over ”gode og falske venner” omfatter ord, der har fælles udgangspunkt på dansk og tysk – enten som fælles arveord eller som lån. Korpus ledsages af didaktiske materialer.

kl. 9.15–10.00 | Lokale: Stockholm** Flersprogethed og interkomprehension****Petra Daryai-Hansen, Københavns Universitet**

Hvordan kan vi i udskolingen og på de gymnasiale uddannelser bygge på og fremme elevernes flersprogethed?

Workshoppen introducerer til flersprogethedsdidaktikken med særligt fokus på interkomprehension mellem tæt beslægtede sprog og giver nye impulser til deltagerens undervisningspraksis.

kl. 9.15–10.00 | Lokale: Bibliothek** Ordforrådsarbejde med Hanna og Mikkel****Susanne Ries, CFU/UC SYD**

I denne praksisorienterede workshop får deltagerne at vide, hvordan inddragelsen af de tre Hanna og Mikkel-hæfter på den legende måde kan styrke og udvide elevernes ordforråd. Der bliver præsenteret aktiviteter, som understøtter brugen af hyppige vendinger og sprogstrukturer – såkaldte chunks – og som fremmer især de mundtlige sprogfærdigheder. Derudover bliver der taget hensyn til forskellige social- og arbejdsformer i de enkelte aktiviteter, og der sættes fokus på flersproglighed.

www.kulturakademi.dk**kl. 9.15–10.00 | Lokale: Oslo**** Interkulturel kommunikativ kompetence****Anke Heier, Aarhus Universitet**

For dansk og tysk som nabosprog er en interkulturel kommunikativ kompetence og evnen til at agere interkulturelt væsentlige læringsmål. En af nabosprogsundervisningens hovedopgaver er derfor at forberede eleverne på autentiske kommunikationssituationer, på den ene side ved at øve de sproglige virkemidler og passende handlinger og på den anden side ved at forberede dem på at opleve og håndtere interkulturelle situationer.

Efter en kort indledning gennemgår vi øvelser med interaktioner i interkulturelle situationer og reflekterer over, hvorvidt og hvordan sådanne øvelser kan bruges til at forberede eleverne på interkulturel kommunikation.

Vi tager udgangspunkt i erfaringer fra lærere og elever i dansk-tyske aktiviteter i kultKIT-projektet samt undervisningsmaterialer om interkulturel kommunikation fra SMiK-projektet.

www.stereotypenprojekt.eu**kl. 9.15–10.00 | Lokale: Helsinki**** Danish–German Climate RPG****Mads Henriksen, Deutsche Büchereizentrale Apenrade**

Kom og oplev et nyt dansk-tysk læringsspil. Spillet kan hjælpe jeres elever med at forbedre deres dansk-tyske sprogfærdigheder samtidigt med, at de får en bedre forståelse af udviklingen inden for „miljø & klima“, både nu og i fremtiden.

kl. 10.20–11.05 | Lokale: Bibliothek** Tidlig flersprogethed og interkomprehension****Petra Daryai-Hansen, Københavns Universitet**

Hvordan kan vi i indskolingen bygge på og fremme elevernes flersprogethed? Workshoppen introducerer til flersprogethedsdidaktikken med særligt fokus på interkomprehension mellem tæt beslægtede sprog og giver nye impulser til deltagerens undervisningspraksis.

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle KlassenstufenIndskoling
PrimarstufeMelletrin
Sek. IUdskoling
Sek. IGymnasium
Sek. II

kl. 10.20–11.05 | Lokale: Oslo** Dansk-tyske stereotyper****Erla Hallsteinsdóttir, Aarhus Universitet**

Stereotyper er – positive og negative – generaliseringer, der præger vores måde at tænke og handle på. I denne workshop beskæftiger vi os med nationale stereotyper. Først ser vi nærmere på, hvad stereotyper er for et fænomen, og derefter diskuterer vi muligheder for beskæftigelse med stereotyper i sprogundervisningen. Vi arbejder med et didaktisk-metodisk tre-trins model og med undervisningsmaterialerne „Typisch deutsch – typisch dänisch?“ – „Typisk dansk – typisk tysk?“ fra Interreg 4A-projektet SMiK.

www.stereotypenprojekt.eu

kl. 10.20–11.05 | Lokale: Stockholm** CLiL – tværfaglig læring på nabosproget****Petra Klimaszky, Professionshøjskolen Absalon**

I workshoppen vil vi med konkrete eksempler fra projektet „Dansk-tyske elevmøder og tværfaglig, interkulturel læring“ vise, hvordan emnet „bæredygtighed“ kan integreres i nabosprogsundervisningen for at styrke både elevernes faglige og kommunikative interkulturelle kompetencer.

www.kulturakademi.dk

kl. 11.05–11.35 | Diskussion med præsentation af tilbud til sproglærere**Goethe-Institut Dänemark, Angelika Theis**

Goethe-Instituttet er Forbundsrepublikken Tysklands kulturinstitut i udlandet. Det fremmer kendskabet til det tyske sprog og plejer det internationale kulturelle samarbejde.

www.goethe.de/ins/dk/da/index.html

Deutsche Auslandsgesellschaft e.V. – Martin Herold

Deutsche Auslandsgesellschaft e.V. (DAG) med hjemsted i Lübeck er en af de formidende organisationer i udenrigsministeriet i Forbundsrepublikken Tyskland. DAG tilbyder efteruddannelse for tysklærere fra Nord- og Nordøsteuropa, der underviser i tysk som fremmedsprog (DaF).

www.deutausges.de

aubiko e.V. – Friederike Krause

aubiko e.V. er en registreret nonprofitforening med hjemsted i Hamborg. Foreningen ser sig selv som en kulturformidler og dens anliggende er at muliggøre møder for at fremme interkulturel forståelse og dermed at yde et bidrag til international forståelse.

www.aubiko.de

ADS-Grenzfriedensbund e.V. og Grænseforeningen, Projekt „Elevambassadør“ – Doris Schulz & Gunvor Vestergaard

ADS-Grenzfriedensbund e.V. har sociale, kulturelle og pædagogiske tilbud for befolkningen i det nordlige Slesvig-Holsten. Grænseforeningen støtter danskheden i det dansk-tyske grænseland, særligt det danske mindretal i Sydslesvig. Begge aktører gennemfører sammen med Skoleforeningen og Deutscher Schul- und Sprachverein projektet ”Elevambassadør”.

www.ads-flensburg.de/schuelerbotschafter.html

www.graenseforeningen.dk

Grenzgenial.dk – Adeline Raahauge Muntenjon

Grenzgenial er en portal til brugen i undervisningen i tysk fremmedsprog i hovedsageligt danske grundskolers udskolingsklasser. Tilbuddet støttes af Kulturministeriet i forbindelse med Tysklandstrategien og er frit tilgængeligt og gratis. Institutionelt er Grenzgenial forankret i det tyske mindretal, nærmere ”Bund Deutscher Nordschleswiger”.

www.grenzgenial.dk

kl. 12.30–13.15 | Lokale: Helsinki** På scenen med Hanna & Mikkel Teaterdrejebog og Kamishibai****Tanja Kehlet Kurz, ADS-Grenzfriedensbund e.V., Kindergarten Süderlücke**

Disse nye undervisningsmaterialer skal inspirere til at gennemføre et teaterstykke – enten på dansk, på tysk eller på begge sprog, på klassen eller sammen med en partnerklasse. Til teaterhæftet præsenterer vi også et fortælleteater (Kamishibai) med billedkort og hvordan man kan arbejde med kortene i undervisningen af de yngste børn. Materialerne/klasesæt er gratis tilgængelige og uddeles i workshoppen.

www.kulturakademi.dk

kl. 12.30–13.15 | Lokale: Bibliothek** Arbejde med tekster i danskundervisningen****Jens Schemschat, Kurt-Tucholsky-Schule, Flensburg**

Workshoppen har til formål at undersøge og afprøve, hvordan man kan behandle emneområderne i de tyske læreplaner for dansk (Fachanforderungen) ved at bruge forskellige tekster (udvidet tekstbegreb) i elevaktiverende undervisningsforløb ud fra et nabo-sprogsperspektiv.

kl. 12.30–13.15 | Lokale: Oslo** Mit Deutsch kommt man weiter****Philipp Baunsgaard Koll, Herlufsholm Gymnasium**

I workshoppen arbejder vi med undervisningsmateriale „Mit Deutsch kommt man weiter“. Vi præsenterer materialet og gennemgår, hvordan de kan anvendes i en undervisningslektion i tyskundervisningen på STX eller på HHX. Materialet er blevet udviklet og afprøvet de seneste syv år, bl.a. testet flere gange på Herlufsholm Gymnasium. Workshoppen begynder med en kort præsentation af materialet og derefter arbejder deltagerne selv med en opgave fra materialet (hands-on).

www.kulturakademi.dk**kl. 13.15–14.00 | Lokale: Helsinki**** Motivation i grundforløbets sprogundervisning****Kate Fuchs & Bitten Posselt Langhede, Alssundgymnasiet Sønderborg**

De unge kommer i gymnasiet med mindre lyst til at lære tysk, og motivationen kan være en udfordring. Derfor har vi sat os for at lave et forløb med det, som motiverer dem mere. Herunder har vi undersøgt, hvad eleverne kunne finde mere motiverende. Og tyskeleverne efterspørger flere kommunikative øvelser og mere viden om Tyskland, sport og identitet. Dette vil vi komme med et bud på til workshoppen. Vi præsenterer tekster med øvelser, som især er egnet til grundforløbet, hvor eleverne møder tysk for første gang på gymnasiet.

kl. 12.30–14.00 | Lokale: Stockholm** Sprogklang–Sprachklang****Kerstin Lehmann, VidensBy Sønderborg & Adeline Raahauge Muntenjon, Grenzgenial.dk**

I denne workshop skal vi både høre/synge sangene fra “Grænseklang”, som indeholder seks nykomponerede dansk-tyske sange, og afprøve nogle øvelser fra “Sprogklang”, som er et ledsagende undervisningsmateriale til brug i sprogundervisningen på begge sider af grænsen. Sangteksterne bruger sprogene i en ligeværdig synergi og sprog materialet tager sit udgangspunkt i et flersprogligt perspektiv på sprogindlæringen. Vi giver en general introduktion til vores didaktiske overvejelser, tips til anvendelsen i praksis og et bud på, hvordan du kan skabe en naturlig nysgerrighed for sprog og kultur i nabolandet gennem en musikalsk tilgang – gerne tværfagligt i samarbejde med din musikkollega. Materialet henvender sig hovedsagligt til lærere fra 3.–8.klasse.

www.kulturakademi.dk**kl. 13.15–14.00 | Lokale: Oslo**** udtale.de: Udvikling af udtaleøvelser ved hjælp af hjemmesiden****Lisa Tulaja, CAU Kiel**

I workshoppen beskæftiger vi os med udvikling af opgaver til dansk udtale ved hjælp af digitale værktøjer baseret på hjemmesiden udtale.de. Øvelserne følger de tre læringstrin: bevidst iagttagelse, simple øvelser med lyd dannelse og anvendelse i sprogbrugen.

www.udtale.de**kl. 13.15–14.00 | Lokale: Bibliothek**** Dansk-tyske elevmøder på museer (i grænseregionen)****Katrine Fleckner Gravholt, UC SYD**

Workshoppen tager udgangspunkt i erfaringer fra gennemførte dansk-tyske elevmøder på museer i grænseregionen. Der lægges op til refleksion over en praksisorienteret tilgang til interkulturelle møder og til drøftelse af, hvordan man pædagogisk og didaktisk kan støtte op om det dannelsespotentiale, som ligger i sådanne elevmøder.

www.kulturakademi.dk

til danske lærere

til tyske lærere

til danske og tyske lærere

Alle klassetrin
Alle KlassenstufenIndskoling
PrimarstufeMellemtrin
Sek. IUdskoling
Sek. IGymnasium
Sek. II